

**Міжнародний гуманітарний університет
Факультет лінгвістики та перекладу
Кафедра педагогіки і психології**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

Галузь знань	05 – Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 – Психологія
Назва освітньої програми	Психологія
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доцент кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук Резнікова Олена Анатоліївна	+38 0505047993	ereznikova63@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Програма навчальної дисципліни «**Психологія адиктивної поведінки**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 психологія. Введення курсу «**Психологія адиктивної поведінки**» в систему підготовки психологів обумовлено необхідністю логічного продовження процесу теоретичного осмислення феноменів психологічної практики, зокрема розкриття змісту базових теоретичних засад психології адиктивної поведінки, ознайомлення з видами, особливостями та механізмами формування хімічних та не хімічних залежностей людини, психологічними методами діагностики, профілактики та корекції адиктивної поведінки.

В основу курсу покладено сучасні дослідження адиктивної поведінки, які спираються на уявлення про те, що в основі залежної поведінки лежать структурні зміни в організації особистості, які є первинними та обумовлюють єдність поведінкових розладів та можливість

їх взаємо преходу, а також твердження, що домінування компенсаторних атрибутів у процесі задоволення інтерактивних потреб в колі значущого спілкування особистості призводить до спотворення емоційно-вольової сфери людини, внаслідок чого може виникнути залежність будь-якого типу.

Метою дисципліни «Психологія адиктивної поведінки» є розкриття психологічних механізмів та закономірностей адиктивної поведінки людини, сприяти оволодінню системою знань про види та особливості адиктивної поведінки, формування у майбутніх практичних психологів навичок профілактичної та корекційної роботи адиктивної поведінки.

Передумови для вивчення дисципліни. «Психологія адиктивної поведінки» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає підвищення професійної компетентності практичних психологів та сприяє ефективній самореалізації їх, як фахівців.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни **«Психологія адиктивної поведінки»** формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає застосування теорій та методів психологічної науки, проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК11. Здатність здійснення психологічного аналізу критичних ситуацій

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та практики.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну, психокорекційну) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК11. Здатність розробляти, здійснювати апробацію та проводити програми превенції та корекції порушень психологічного здоров'я особистості.

СК12. Здатність здійснювати профілактику негативних проявів у поведінці соціальних груп і окремих осіб.

Навчальна дисципліна **«Психологія адиктивної поведінки»** забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки, об'єктивно оцінювати надійність та достовірність отриманих результатів.

ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН16. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я, у тому числі і психічного (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПРН14. Підбирати і практично використовувати методи психокорекційного та психотерапевтичного впливу в процесі психологічної реабілітації різних груп клієнтів.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

знати:

- основні поняття психології адиктивної поведінки;
- механізми формування хімічних та нехімічних залежностей;
- види та стадії адиктивної поведінки;
- фактори адиктивної поведінки;
- особливості адиктивної поведінки в залежності від віку та статі;
- основи діагностики, профілактики та корекції адиктивної поведінки.

вміти:

- диференціювати різні форми залежних розладів;
- застосовувати методи діагностики залежних розладів;
- застосовувати методи психологічної корекції адиктивних розладів.

навички:

- здатність до виявлення адиктивної поведінки;
- здатність до прогнозування адиктивної поведінки;
- здатність адекватно застосовувати методи психологічної
- діагностики, профілактики та корекції адиктивної поведінки

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	14/6	28/6	78/108	2	3	Вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	усього	денна форма			усього	заочна форма		
		у тому числі				лекц.	практ	сам. роб.
		лекц.	практ	сам. роб.				
Тема 1. Теоретичні засади психології адиктивної поведінки	10	2	4	4	10	2	2	6
Тема 2. Фактори виникнення адиктивної поведінки	10	2	4	4	10	-	-	10
Тема 3. Алкогольна та нікотина залежність: симптоматика, стадії та механізми виникнення	20	2	4	14	20	-	-	20
Тема 4. Наркоманія та токсикоманія: симптоматика, стадії та механізми виникнення	20	2	4	14	20	-	-	20
Тема 5. Діагностика, профілактика та корекція адиктивної поведінки зумовленої хімічними залежностями	20	2	4	14	20	2	2	16
Тема 6. Основні види нехімічних залежностей: симптоматика, стадії та механізми виникнення	20	2	4	14	20	-	-	20
Тема 7. «Соціально прийнятні» форми нехімічних залежностей	20	2	4	14	20	2	2	16
Усього годин	120	14	28	78	120	6	6	108
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі вищої освіти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	<p>Тема: Теоретичні засади психології адитивної поведінки</p> <p>1. Поняття поведінкової норми та поведінкової патології. Підходи до їх диференціації.</p> <p>2. Сутність понять девіантна, деліквентна та адитивна поведінка. Види адитивної поведінки.</p> <p>3. Порівняльна характеристика особливостей залежної та гармонійної особистості.</p> <p>4. Девіантна, деліквентна та адиктивна поведінка. Зміст понять, специфічні ознаки та відмінності. Загальна характеристика видів адитивної поведінки.</p> <p>5. Залежність як основна проблема адитивної психології. Психологічна характеристика залежної особистості.</p> <p>6. Гармонійна особистість та її характеристики.</p>	4	2
2	<p>Тема 2. Фактори виникнення адиктивної поведінки</p> <p>1. Історико-культурні аспекти адиктивної поведінки.</p> <p>2. Біологічні фактори алкогольної залежності. Роль спадковості у формування адиктивної поведінки.</p> <p>3. Характеристика алкогольного синдрому плода.</p> <p>4. Сутність біологічної схильності до алкоголізму.</p> <p>5. Сутність психологічних факторів у формуванні адитивної поведінки.</p> <p>6. Особистісні, вікові та гендерні передумови формування залежної поведінки.</p> <p>7. Поняття акцентуації характеру та їх роль у формуванні залежності від психотропних речовин.</p> <p>8. Роль макросоціуму та мікросоціуму у формуванні залежної поведінки.</p> <p>9. Стилі сімейного виховання.</p> <p>10. Аналіз взаємозв'язку біологічних-психологічнихсоціальних факторів, що можуть зумовлювати адиктивну поведінку людини.</p>	4	
3	<p>Тема 3. Алкогольна та ніотинова залежність: симптоматика, стадії та механізми виникнення</p> <p>1. Загальна характеристика алкогольної залежності.</p> <p>2. Механізми дії алкоголю на психіку.</p> <p>3. Характеристики особистості при алкоголізмі.</p> <p>4. Зміст понять «Продром алкоголізму», «Алкогольний абстинентний синдром».</p> <p>5. Форми прояву та стадії розвитку алкоголізму</p> <p>6. Проблема підліткового алкоголізму.</p> <p>7. Проблема жіночого алкоголізму.</p> <p>8. Загальна характеристика ніотинової залежності.</p> <p>9. Стадії ніотинової залежності, їх тривалість та дози.</p> <p>10. Критерії ніотинового абстинентного синдрому.</p> <p>11. Характеристика особистості при ніотиновій залежності.</p>	4	

4	<p>Тема 4. Наркоманія та токсикоманія: симптоматика, стадії та механізми виникнення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика наркотичних речовин. 2. Механізми дії наркотиків на психіку. Єдність природи алкоголю та наркотиків. 3. Характеристика стадій розвитку опійної наркоманії. 4. Особливості залежності від транквілізаторів та снодійних засобів. 5. Характеристика залежності від стимуляторів. 6. Гашишна наркоманія та її специфіка. 7. Залежність від галюциногенів. 8. Характеристика інгаляторної токсикоманії. 	4	
5	<p>Тема 5. Діагностика, профілактика та корекція адиктивної поведінки зумовленої хімічними залежностями</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи діагностики адиктивної поведінки обумовленої хімічними залежностями. Особливості застосування діагностичних методик. 2. Проблема профілактики вживання неповнолітніми алкоголю та наркотиків. 3. Основні напрямки профілактики адиктивної поведінки 4. Зміст та форми превентивної освіти. 5. Превентивна освіта для батьків. 6. Превентивна освіта неповнолітніх. 7. Проблема співзалежності. Основні ознаки співу залежності 8. Типи співзалежних жінок. Терапія співзалежності. 9. Кризова інтервенція. 10. Корекція рольової позиції дитини. Групова психокорекція. Психокорекції на робота з підлітками. 	4	2
6	<p>Тема 6. Основні види нехімічних залежностей: симптоматика, стадії та механізми виникнення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема харчових залежностей. 2. Загальні та специфічні критерії харчових залежностей. 3. Основні види харчових залежностей нервова анорексія і нервова булімія та їх особливості. 4. Загальна характеристика сексуальних адикцій. 5. Види сексуальних залежностей та їх характеристика. 6. Фетишизм, ексгібіціонізм, вуайеризм, педофілія, садомазахізм та інші. 7. Сутність комунікативних залежностей. 8. Фанатизм та його види. Проблема ігрової залежності. 9. Характерологічні та особистісні властивості гемблерів. 10. Стадії формування залежності від гри. 11. Зміст поняття ігровий цикл та характеристика фаз ігрового циклу. 	4	

7	Тема 7. «Соціально прийнятні» форми нехімічних залежностей 1. Сутність «соціально прийнятних» форм нехімічних залежностей. 2. Загальна характеристика роботоголізму. 3. Психологічний портрет роботоголіка. Типи роботоголіків. 4. Характеристика спортивної адикції. 5. Адикція до витрати грошей та її критерії. 6. Позитивні та негативні сторони релігійної адикції. 7. Технологічні адикції. 8. Психологічні та фізіологічні ознаки інтернет-залежності. 9. Типологія залежності від комп'ютера та Інтернету. Психологічний портрет інтернет-залежної особистості. 10. Залежність від мобільних телефонів як проблема сучасності. 11. Сутність адикції стосунків. 12. Сутність поняття сталкерство. 13. Загальна характеристика та прояви залежності від кохання.	4	2
	Всього	28	

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота здобувачів вищої освіти щодо вивчення дисципліни «Психологія адиктивної поведінки» передбачає:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні засади психології адитивної поведінки 1. Проаналізувати поняття поведінкової норми. Охарактеризувати правові, моральні та естетичні норми. 2. Здійснити порівняльний аналіз підходів до виділення поведінкової норми, патології та девіації (соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультурний, віковий, гендерний, професійний, феноменологічний). Виділити 1-2 найбільш прогресивних підходи та обґрунтувати свою думку. Підготуватись до дискусії.	10	6

	<p>3. Проаналізувати поняття девіантної, деліквентної та адиктивної поведінки. Зміст понять, специфічні ознаки та відмінності. Визначити їх структурний взаємозв'язок</p> <p>4 Теоретично дослідити проблему залежності.</p> <p>5. Здійснити порівняльний аналіз психологічних рис залежної та гармонійної особистості.</p> <p>Підготувати доповіді на тему (за вибором)</p> <p>1. Чинники формування адиктивної поведінки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - біологічні (вплив генотипу, нейрофізіологічні особливості), - соціальні (вплив сімейної соціалізації, ЗМІ, релігії, освіти, тощо), - психологічні (вплив деформації структури особистості, акцентуацій характеру). 		
2	<p>Тема 2. Фактори виникнення адиктивної поведінки</p> <p>1. Визначити позитивні та негативні аспекти виходу спирту та відкритті «наркотиків».</p> <p>2. Проаналізувати психологічний зміст вживання психотропних речовин.</p> <p>3. Створити та обґрунтувати схему факторів, що можуть зумовити адиктивну поведінку людини.</p> <p>Підготувати доповіді на тему (за вибором) можливі групові доповіді</p> <p>1. Психологічні моделі формування залежних розладів: «зсув мотиву на мету», еволюційний підхід (стадії розвитку залежності),</p> <p>2. Психодинамічний підхід до залежності: залежність як результат впливу інфантильної травматизації, залежність як засіб подолання внутрішньо особистісного конфлікту</p>	10	10
3	<p>Тема 3. Алкогольна та нікотинова залежність: симптоматика, стадії та механізми виникнення</p> <p>1. Здійснити порівняльний аналіз вживання алкоголю та зловживання алкоголем.</p> <p>2. Визначити характеристики особистості при алкоголізмі відповідно до стадій формування алкогольної залежності.</p> <p>3. Виділити основні особливості підліткового та жіночого алкоголізму.</p> <p>4. Вивчити проблему нікотинової залежності.</p> <p>5. Написати есе: Чи призводить до психологічних змін в особистості тютюнопаління? Якщо так то до яких?</p> <p>Підготувати доповіді на тему:</p> <p>1. Психологічні чинники формування алкогольної адитивної поведінки: мотивація зловживання алкоголю, особистісні риси хворих на алкоголізм.</p> <p>2. Акцентуації характеру, що сприяють розвитку алкоголізму, вплив сім'ї.</p> <p>3. Лікування та реабілітація хворих на алкоголізм.</p>	20	20
4	<p>Тема 4. Наркоманія та токсикоманія: симптоматика, стадії та механізми виникнення</p> <p>Письмове завдання:</p> <p>1. Проаналізувати фізіологічний механізм впливу наркотиків і алкоголю на психіку та зобразити це схематично.</p> <p>2. Проаналізувати форми та стадії розвитку наркоманії і таксикоманії.</p>	20	20

	<p>3. Підготувати доповіді (у вигляді презентації):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Соціально-психологічних портретів людей залежних від різних наркотичних речовин» 2. Обсесивний і компульсивний потяг, симптоми комфорту і дискомфорту. 3. Психічні компоненти сп'яніння: афективні розлади, розлади сприйняття, мислення, свідомості. 4. Сомато неврологічний компонент сп'яніння. 5. Великий наркоманічний синдром: синдром зміненої реактивності, синдром залежності (психічної, фізичної, абстинентний). 		
5	<p>Тема 5. Діагностика, профілактика та корекція адиктивної поведінки зумовленої хімічними залежностями</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підберіть діагностичний інструментарій та визначить критерії якими ви будете керуватися при виявленні в групі підлітків «групу ризку», підлітків схильних до алкоголізму та наркоманії. 2. Проаналізувати напрямки профілактичної роботи та визначити основні методи роботи відповідно до кожного напрямку. 3. Теоретично дослідити проблему співузалежнення. Визначити основні соціальні передумови та характерологічні риси жінок схильних до співузалежності. 4. Створити діагностично-корекційну програму по роботі з співузалежними жінками. 5. Підготувати міні-тренінг для роботи з підлітками спрямованого на підтримку здорового способу життя та профілактику згубних звичок. <p>Практична частина: Провести діагностику за методиками: Методики психологічної діагностики залежності:</p> <ul style="list-style-type: none"> - опитувальник Б. Уайнхолда для діагностики міжособистісної залежності, - методика В. Д. Менделевича «Схильність до залежної поведінки», - опитувальник «Персональний автопортрет» Дж. Олдхема та Л. Морріс для діагностики розладів - методика «Діагностика схильності особистості попадання під чужий вплив» О.А Лещинська проаналізувати та інтерпретувати. Скласти психологічний портрет. 	20	16
6	<p>Тема 6. Основні види нехімічних залежностей: симптоматика, стадії та механізми виникнення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати проблему харчових залежностей. Визначити загальне та специфічне нервової анорексія та нервової булімії. Підготувати доповіді у вигляді презентацій 2. Порівняти основні види сексуальних залежностей фетишизм, ексгібіціонізм, вуайериїзм, педофілія та садомазахізм. 3. Теоретично дослідити проблему фанатизму в релігії, спорті та музиці. 4. Теоретично дослідити проблему ігрової залежності. Охарактеризувати соціально-психологічні фактори її виникнення. 5 Провести міні емпіричне дослідження ігрової залежності. Підібрати психодіагностичний інструментарій для виявлення ігрової залежності. Підготувати аналіз та інтерпретувати результати діагностики. 	20	20

7	<p>Тема 7. «Соціально прийнятні» форми нехімічних залежностей</p> <p>1. Визначити позитивні та негативні сторони «соціально прийнятних» форм нехімічних залежностей.</p> <p>2. Здійснити порівняльний аналіз роботоголізму, спортивної адикції, адикція до витрати грошей, релігійної адикції. Підготувати у вигляді таблиці.</p> <p>3. Теоретично дослідити проблему технологічні адикції. Визначити соціально-психологічні напрямки її розв'язання.</p> <p>4. Теоретично дослідити проблему кохання, визначити адекватні та залежні його прояви.</p> <p>Підготувати доповідь на тему:</p> <p>1. Міжособистісна залежність як первинна форма залежності. Розвиток первинної залежності в онтогенезі людини: потреба у залежності у концепціях Е. Фромма, Дж. Боулбі та М. Ейнсуорт.</p> <p>2. Міжособистісна залежність у дорослому віці та побудова міжособистісних стосунків.</p> <p>3. Феномен любові у психології та філософії (Ж.-П. Сартр, Л. Бінсвангер, М. Босс, В. Франкл, Е. Фромм, І. Ялом, А. Маслоу).</p> <p>4. Порушення любовних взаємин: невротична потреба в любові (К. Хорні).</p> <p>5. Стосунки подружньої залежності (Н. Г. Гаранян, А. Б. Холмогорова).</p> <p>6. Форми залежної (невротичної) любові: токсична любов (П. Меллоді), любов-залежність (В. Сатір), любов-манія (С. Піл, А. Бродски), любов-прихильність (П. Шавер, К. Хейзан, Д. Бредшоу).</p> <p>6. Чинники розвитку стосунків міжособистісної залежності. Сімбіотично-компенсаторні групи.</p>	20	16
	Всього	120	108

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення заліку.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; тестовий контроль знань, робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік
--	--

Питання до заліку

1. Поведінкова норма. Правові, моральні та естетичні норми

2. Поведінкова патологія та її ознаки.
3. Підходи до виділення поведінкової норми, патології та девіації.
4. Зміст понять девіантна, деліквентна та адиктивна поведінка.
5. Загальна характеристика видів адиктивної поведінки.
6. Залежність як основна проблема адиктивної психології.
7. Психологічна характеристика залежної особистості.
8. Гармонійна особистість та її характеристики.
9. Історико-культурні аспекти адиктивної поведінки.
10. Традиції використання психотропних речовин у Стародавньому світі.
11. Історія і значення винаходу спирту
12. Історія та значення відкриття «наркотиків».
13. Психологічний зміст вживання психотропних речовин.
14. Характеристика стану зміни свідомості.
15. Загальна характеристика факторів адиктивної поведінки.
16. Біологічні фактори схильності до алкоголізму.
17. Особливості особистості, що є передумови формування залежної поведінки.
18. Вікові особливості підлітків як фактор виникнення потреби у психотропних речовинах.
19. Поняття акцентуації характеру та їх роль у формуванні залежності від психотропних речовин.
20. Роль макросоціуму та мікросоціуму у формуванні адиктивної поведінки.
21. Загальна характеристика алкогольної залежності.
22. Вживання алкоголю та зловживання алкоголем.
23. Характеристика доз вживання алкоголю і ступені алкогольного сп'яніння.
24. Рівні вживання алкоголю.
25. Зміст понять «Продром алкоголізму»,
26. Зміст поняття «Алкогольний абстинентний синдром».
27. Форми прояву та стадії розвитку алкоголізму.
28. Механізми дії алкоголю на психіку.
29. Характеристики особистості при алкоголізмі.
30. Проблема підліткового алкоголізму.
31. Проблема жіночого алкоголізму.
32. Загальна характеристика ніотинової залежності.
33. Стадії ніотинової залежності, їх тривалість та дози.
34. Критерії ніотинового абстинентного синдрому.
35. Види наркотичних речовин.
36. Механізми дії наркотичних речовин на психіку.
37. Загальна характеристика форм та стадій розвитку наркоманії і таксикоманії.
38. Особливості залежності при опійній наркоманії.
39. Особливості залежності від транквілізаторів та снодійних засобів.

40. Особливості залежності від стимуляторів.
41. Особливості залежності від гашишу.
42. Особливості залежності від галюциногенів.
43. Особливості інгаляторної токсикоманії.
44. Методи діагностики адиктивної поведінки обумовленої хімічними залежностями.
45. Проблема профілактики вживання неповнолітніми алкоголю та наркотиків.
46. Специфіка антиалкогольної та антинаркотичної пропаганди.
47. Основні напрямки профілактики адиктивної поведінки.
48. Зміст та форми превентивної освіти.
49. Превентивна освіта для батьків.
50. Превентивна освіта неповнолітніх.
51. Основні ознаки співзалежності.
52. Типи співзалежнених жінок.
53. Типи реакцій дітей на алкогольну ситуацію в сім'ї.
54. Психокорекційна робота з сім'єю.
55. Психокорекційна робота з підлітками.
56. Основні види харчових залежностей та їх особливості.
57. Загальна характеристика сексуальних адикцій, види та їх характеристика.
58. Сутність комунікативних залежностей. Фанатизм та його види.
59. Характерологічні та особистісні властивості гемблерів.
60. Стадії формування залежності від гри.
61. Зміст поняття ігровий цикл та характеристика фаз ігрового циклу.
62. Методи психотерапії нехімічних залежностей.
63. Сутність «соціально прийнятних» форм нехімічних залежностей.
64. Загальна характеристика роботоголізму.
65. Загальна характеристика спортивної адикції.
66. Адикція до витрати грошей та її критерії.
67. Позитивні та негативні сторони релігійної адикції.
68. Види та загальна характеристика технологічних адикцій.
69. Психологічні та фізіологічні ознаки інтернет-залежності.
70. Типологія залежності від комп'ютера та інтернету.
71. Психологічний портрет інтернет-залежної особистості.
72. Залежність від мобільних телефонів як проблема сучасності.
73. Сутність адикції стосунків.
74. Сутність поняття сталкерство.
75. Загальна характеристика та прояви залежності від кохання.

**9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОГО ПЕРЕДВИЩОГО РІВНЯ ОСВІТИ
З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ**

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- **«відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів.** Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів.** Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

- **«добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів.** Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- **«задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- **«задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- **«незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів.** Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- **«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів.** Студент не володіє навчальним матеріалом.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	не зараховано
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна педагогіка» у двох частинах. Ч. II. Практична частина. 2-ге вид., перероб і доповн. К., 2016. – 193 с.
2. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки: навч. посіб. / Н.Ю.Максимова. К.: ВПЦ «Київський ун-т», 2002. 308 с
3. Мудрик А. Б. Психологія залежної поведінки : навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2022. 236 с.
4. Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін.; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. 2-ге вид., переробл. і допов. К.: ВСВ "Медицина", 2015. 512 с.
5. Пушкар В.А. Психологія адиктивної поведінки: Методичні рекомендації до курсу «Психологія адиктивної поведінки» для студентів ІV курсу спеціальності «Психологія». Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2010. 84 с.

6. Формування навичок здорового способу життя в дітей і підлітків / Н.Ю.Максимова, А.Й.Капська, О.Г.Карпенко, Н.Л.Лук'янова, Н.Б.Підлісна, О.П.Коструб, О.В.Вінда, І.Г.Сомова, М.М.Галябарник, І.І.Цушко. К.: Ніка-Центр, 2001. 264с.

7. Яременко О.О. Тютюн, алкоголь, наркотики в молодіжному середовищі: вживання, залежність, ефективна профілактика / кер. авт. О.О.Яременко. К.: Держ ін-т пробл. сім. та мол., Укр. ін-т соц. д-нь, 2005. Кн. 7. 196 с

Допоміжна:

1. Карамушка Л. М., Бондарчук О. І., Грубі Т. В. Діагностика перфекціонізму та трудоголізму особистості: психологічний практикум / Л. М. Карамушка, О. І.Бондарчук, Т. В. Грубі. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2018. – 64 с

2. Ліщинська О.А. Нефармакологічна залежність, як виклик практичній психології та сімейному вихованню // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 2006.–Вип. 11(14). – К.,С.133–140.

3. Лютий В.П. Профілактика соціально-прийнятних видів адиктивної поведінки підлітків та молоді / В.П.Лютий // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Збірник наукових праць. Вип. 16, книга 2. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2012. С. 222-231.

4. Чулков О. М.Типові види залежної поведінки. Клініка, діагностика, лікування : навчально-методичний посібник до курсу за вибором «Основи адиктології» для студентів I та II медичного факультетів, спеціальність «Лікувальна справа», «Педіатрія / О. М. Чулков, А. З. Григорян, К. А. Сінча. – Запоріжжя : [ЗДМУ], 2017. - 131 с.

Інформаційні ресурси

1. 1 Законодавство України – <https://rada.gov.ua/news/zak>
2. Наукова періодика України – <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.
3. Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» – <http://chitalka.info/psy.html>.
4. Вісник психології і соціальної педагогіки – <http://psych.kiev.ua/nma-referats/flarefers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> –.
5. Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.
6. Національна парламентська бібліотека України – nplu.kiev.ua
7. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – nbuv.gov.ua
8. Державна науково-медична бібліотека України – ukrlibworld.kiev.ua/med4.gntb.n-t.org
9. Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ) – lucl.lucl.kiev.ua.ukrbook.net
10. Українська електронна бібліотека – lib.com.ua -